

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7ECdo/268/2013
Identifikačné číslo spisu:	3113207367
Dátum vydania rozhodnutia:	09.07.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:3113207367.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v exekučnej veci oprávnenej PRO CIVITAS, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Astrová č. 2/A, IČO: 45 869 464, zastúpenej advokátskou kanceláriou verita, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Karpatská č. 18, proti povinnému O. N., bývajúcemu v P., o vymoženie 405,17 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 59 Er 1074/2013, o dovolaní oprávnenej proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne z 11. júla 2013, sp. zn. 16 CoE 152/2013, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Povinnému nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

Súdny exekútor požiadal exekučný súd o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie (§ 44 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov - ďalej len „Exekučný poriadok“) na základe rozhodcovského rozsudku z 9. decembra 2011, sp. zn. IIA12100114 Stáleho rozhodcovského súdu, ktorý zriadila Rozhodcovská, arbitrážna a mediačná, a.s. (ďalej len „označený rozhodcovský rozsudok“).

Okresný súd Trenčín uznesením zo 16. apríla 2013, č. k. 59 Er 1074/2013-13 žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie zamietol. Rozhodnutie odôvodnil § 44 ods. 2 Exekučného poriadku, § 44 ods. 1, § 45 ods. 1 a 2 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní, § 2 písm. a/ a b/, § 3 ods. 1 a 2 zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch, § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka, Smernicou Rady č. 93/13/EHS. V odôvodnení poukázal na to, že rozhodcovský rozsudok bol vydaný na základe zmluvy o úvere uzatvorenej medzi právnou predchodkyňou oprávnenej (Poštovou bankou, a.s.) a povinným, ktorú treba považovať za spotrebiteľskú zmluvu. Súčasťou úverovej zmluvy, ktorá je formulárová, bola rozhodcovská doložka (uvedená v obchodných podmienkach). Súd ju posúdil ako neprijateľnú zmluvnú podmienku, priečiacu sa dobrým mravom a výkon práv a povinností z takejto doložky odporuje dobrým mravom. Spotrebiteľ sa nachádza v porovnaní s dodávateľom v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, úroveň informovanosti. To vedie spotrebiteľa k pristúpeniu na podmienky vopred pripravené dodávateľom bez

toho, aby mohol podstatným spôsobom ovplyvniť ich obsah. Spotrebiteľovi nie je daná možnosť v prípade podania žaloby voči nemu na rozhodcovskom súde (nachádzajúcom sa v mieste bydliska oprávnenej), domáhať sa možnosti uskutočniť konanie na súde v mieste jeho bydliska ako je umožnené v konaní pred všeobecným súdom. Neprijateľná podmienka je v zmysle § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka neplatná. V tejto súvislosti súd poukázal na rozsiahlu judikatúru Súdneho dvora (ES) vo veciach C-240/98 až C-244/98, C-40/98. Nakoľko súd zistil rozpor exekučného titulu so zákonom, žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie ex offio zamietol.

Na odvolanie oprávnenej Krajský súd v Trenčíne uznesením z 11. júla 2013, sp. zn. 16 CoE 152/2013 napadnuté uznesenie potvrdil ako vecne správne (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.). Súd prvého stupňa správne uviedol, že rozhodcovská doložka v zmluve o úvere je neprijateľnou zmluvnou podmienkou, ktorá je neplatná (§ 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka). Zdôraznil, že Smernica Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách zakazuje podnikateľovi ako druhej zmluvnej strane spotrebiteľskej zmluvy zneužívať svoje silnejšie postavenie dané tým, že spotrebiteľ nie je fakticky schopný presadiť akékoľvek zmeny formulárových zmluvných podmienok. Povinný nemal žiadnu možnosť ovplyvniť rozhodcovskú doložku a vyjadriť sa k návrhu. Nakoľko exekučným titulom je rozhodcovský rozsudok, ktorý svoju právomoc odvodzoval z neprijateľnej rozhodcovskej zmluvy, návrh na udelenie poverenia na vykonanie exekúcie bol preto správne zamietnutý a rozhodnutie súdu prvého stupňa z tohto dôvodu potvrdil.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala oprávnená (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie. Navrhla, aby dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu zmenil a poveril súdneho exekútora vykonaním exekúcie, alebo aby uznesenie odvolacieho súdu a uznesenie exekučného súdu zrušil a vec vrátil exekučnému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnila dovolacími dôvodmi uvedenými v ustanovení § 241 ods. 2 písm. a/, b/, c/ O.s.p. Dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. konkretizovala vadami konania podľa § 237 písm. a/, d/, e/ a f/ O.s.p. (t. j. sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, že v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, že sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, a že účastníkom konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom). Oprávnená poukázala aj na ustanovenie § 238 ods. 3 O.s.p., z ktorého vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) skúmal najprv prípustnosť podaného dovolania a dospel k záveru, že v danej veci nie je prípustné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Podmienky prípustnosti dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu sú upravené v ustanoveniach § 237 a 239 O.s.p.

Prípustnosť dovolania podľa § 239 O.s.p. v predmetnej veci neprichádza do úvahy. Nejde totiž o zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu, ani o uznesenie, ktorým by odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska, a ani o potvrdzujúce uznesenie, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu. Rovnako nejde ani o uznesenie odvolacieho súdu, potvrdzujúce uznesenie súdu prvého stupňa, ktorým bolo rozhodnuté o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, alebo o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Pokiaľ dovolateľka vyvodzovala prípustnosť dovolania aj z ustanovenia § 238 ods. 3 O.s.p., dovolací súd poukazuje na to, že toto ustanovenie upravuje prípustnosť dovolania voči rozhodnutiam odvolacích súdov vydaných vo forme rozsudku, a keďže v prejednávanej veci dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému vo forme uznesenia, prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 3 O.s.p. neprichádza do úvahy.

Prípustnosť dovolania oprávnenej by v preskúmvanej veci prichádzala do úvahy, len ak by v konaní došlo k niektorej z procesných väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (aj uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať

pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Oprávnená procesné vady konania v zmysle § 237 písm. b/, c/, g/ O.s.p. netvrdila a existencia týchto väd nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania odôvodňovala v prvom rade tým, že v danom prípade sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov (§ 237 písm. a/ O.s.p.). Uvedenú vadu konania však nevyvodzovala z toho, že súdy vôbec nemali konať a rozhodovať. Ich právomoc konať v exekučnom konaní nepopierala. Vyčítala im iba to, že bez zákonom zvereneho oprávnenia v exekučnom konaní skúmali prijateľnosť, či neprijateľnosť rozhodcovskej doložky. V skutočnosti tak namietala, že rozhodnutia súdov spočívajú na nesprávnej aplikácii a interpretácii ustanovení zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní, resp. Exekučného poriadku. Z určujúceho - obsahového - hľadiska (viď § 41 ods. 2 O.s.p.), preto nešlo z jej strany o námietku nedostatku právomoci súdov, ale o námietku inú, uvádzanú vo väzbe na otázku zákonnosti a vecnej správnosti právnych záverov súdov (ich právneho posúdenia veci), na ktorých v danom prípade založili svoje rozhodnutia.

V predmetnej veci boli rozhodnutia súdov vydané v exekučnom konaní, v ktorom právomoc súdov (exekučného súdu, ako aj súdu rozhodujúceho v inštančnom postupe) vyplýva jednoznačne priamo zo zákona (z Exekučného poriadku, napríklad z ustanovení § 29, § 38 ods. 3 a § 44 ods. 1). Námietka dovolateľky o existencii vady konania v zmysle § 237 písm. a/ O.s.p. tak nebola opodstatnená.

V dovolaní ďalej namietla existenciu vady uvedenej v § 237 písm. d/ O.s.p. tvrdiac, že exekučný súd skúmaním „materiálnej správnosti rozhodcovského rozsudku“ opätovne vec prejednal, ďalej existenciu vady uvedenej v § 237 písm. e/ O.s.p. tvrdiac, že nebol podaný návrh na zrušenie rozhodcovského rozsudku, hoci podľa zákona to bolo potrebné, a naostatok aj vadu spočívajúcu v odňatí možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., ktorú vadu videla v odmietnutí práva na uspokojenie priznanej pohľadávky v exekučnom konaní, hoci zákonné podmienky k tomu neboli splnené, a v nedostatočnom odôvodnení súdnych rozhodnutí.

Dovolacie námietky o vadách konania spočívajúcich v prekážke právoplatne rozhodnutej veci, resp. v prekážke začatého konania, a v nedostatku návrhu na začatie konania, boli zjavne nedôvodné a nenáležité. Vychádzajúc z odôvodnenia týchto väd je zrejmé, že dovolateľka nimi v skutočnosti namietala nesprávnu aplikáciu a interpretáciu príslušných ustanovení Exekučného poriadku exekučným, aj odvolacím súdom, teda nesprávne právne posúdenie veci.

Opodstatnenou nebola ani námietka o nedostatočnom odôvodnení rozhodnutí oboch súdov. Podľa názoru dovolacieho súdu odvolací súd dovolaním napadnuté uznesenie riadne a postačujúco odôvodnil. V spojení s odôvodnením obsiahnutým v uznesení exekučného súdu je z neho zrejmé, z akých skutočností vyvodil záver o tom, že rozhodcovská doložka nebola dojednaná individuálne, že bola neprijateľnou zmluvnou podmienkou, a že ako neplatná mala za následok nedostatok oprávnenia rozhodcovského súdu na vydanie rozhodcovského rozsudku.

Dovolací súd sa ďalej zaoberal otázkou, či k odňatiu možnosti oprávnenej konať

pred súdom nedošlo prípadne samotným rozhodnutím o zamietnutí žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie. O takýto dôsledok by mohlo ísť, ak by pre rozhodnutie o zamietnutí tejto žiadosti neboli splnené zákonom stanovené podmienky. V zmysle ustanovenia § 44 ods. 3 Exekučného poriadku totiž nevyhnutným dôsledkom právoplatného uznesenia o zamietnutí žiadosti o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie musí byť zastavenie exekučného konania. Nesprávnym rozhodnutím o zamietnutí žiadosti o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie by sa oprávnenej ako účastníčke exekučného konania v konečnom dôsledku odopieralo právo na výkon vykonateľného rozhodnutia, čo by sa rovnalo odmietnutiu spravodlivosti. Otázka správnosti takéhoto rozhodnutia však nevyhnutne vyžadovala zaujať stanovisko aj k právnym záverom súdov v exekučnom konaní.

Podľa názoru dovolacieho súdu v prejednávanej veci (vychádzajúc z obsahu spisu) odvolací súd i exekučný súd splnenie podmienok pre zamietnutie žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie posúdili správne.

Skúmaním platnosti rozhodcovskej doložky (dohodnutej v spotrebiteľskej veci, t. j. vo veci vyplývajúcej zo spotrebiteľského právneho vzťahu, ktorým je právny vzťah založený právnou skutočnosťou - spotrebiteľskou zmluvou) súdy v exekučnom konaní nepreskúmavali vecnú správnosť rozhodcovského rozsudku, ale len realizovali svoje oprávnenie vyplývajúce zo zákona, a to z ustanovenia § 44 ods. 2 Exekučného poriadku, t. j. oprávnenie posúdiť, či tento exekučný titul nie je v rozpore so zákonom.

Rozhodcovský rozsudok vydaný v spotrebiteľskej veci je ako exekučný titul v rozpore so zákonom, ak rozhodcovská zmluva (či už uzavretá vo forme osobitnej zmluvy alebo rozhodcovskej doložky), na ktorej sa zakladá právomoc rozhodcovského súdu, nebola vôbec uzavretá alebo bola uzavretá neplatne. Nedostatok právomoci rozhodcovského súdu odvíjajúci sa od neexistencie, či neplatnosti rozhodcovskej zmluvy má v spotrebiteľskej veci za následok materiálnu nevykonateľnosť rozhodcovského rozsudku v zmysle jeho nezáväznosti. Takúto interpretáciu ustanovenia § 44 ods. 2 Exekučného poriadku vyžaduje účel právnej úpravy premietajúcej sa v právnych predpisoch na ochranu práv spotrebiteľa tvoriacich samostatné odvetvie práva, a to spotrebiteľské právo. Týmto účelom je odstránenie značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach založených spotrebiteľskou zmluvou ku škode spotrebiteľa.

Exekučný poriadok označuje za exekučný titul nielen vykonateľné rozhodnutie súdu, ale napr. aj vykonateľné rozhodnutia orgánov verejnej správy, rozhodcovských súdov a iných orgánov. V prípade, ak exekučným titulom má byť rozhodnutie orgánu verejnej správy, ktorý nemal právomoc na jeho vydanie, považuje právna teória i súdna prax takého rozhodnutie za zdanlivé, ničotné (nulité - paakt), teda z právneho hľadiska za neexistujúce a nikoho nezaväzujúce. Obdobné dôsledky treba priznať aj rozhodnutiu iného orgánu, ak tento orgán nemal právomoc ho vydať, pokiaľ to právna úprava nevyklučuje.

V súvislosti s otázkou, či v exekučnom konaní zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“) vylučuje skúmanie (nedostatku) právomoci rozhodcovského súdu (rozhodcu, resp. rozhodcov) rozhodnúť spor, je potrebné rozlišovať, či rozhodcovské konanie sa týka sporu zo spotrebiteľského právneho vzťahu alebo z iného právneho vzťahu.

Pokiaľ sa rozhodcovské konanie týka sporu z iného, než spotrebiteľského právneho vzťahu, ustanovenia zákona o rozhodcovskom konaní, ktoré umožňujú účastníkovi tohto konania, aby namietal nedostatok právomoci rozhodcovského súdu pre neexistenciu alebo neplatnosť rozhodcovskej zmluvy (§ 21 ods. 2), a aby žalobou podanou na príslušnom súde sa domáhal zrušenia rozhodcovského rozsudku pre neplatnosť rozhodcovskej zmluvy (§ 40 ods. 1 písm. c/), vylučujú skúmanie právomoci rozhodcovského súdu v exekučnom konaní. V týchto ustanoveniach sa totiž premieta klasická rímska právna zásada (princíp) „vigilantibus iura scripta sunt“ („práva patria bdelym“ alebo „nech si každý stráži svoje práva“ alebo „zákony sú písané pre bdelych“). Nevyužitie postupu podľa týchto ustanovení v iných, než spotrebiteľských veciach, znamená stratu

možnosti skúmať a spochybňovať rozhodcovskú zmluvu a tým aj právomoc rozhodcovského súdu v exekučnom konaní, pretože inak by tieto ustanovenia strácali svoj zmysel - boli by nadbytočné.

Ak je však predmetom rozhodcovského konania spor zo spotrebiteľského právneho vzťahu, tento záver neplatí. Už v rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 1/2012 dovolací súd uviedol, že princíp „vigilantibus iura scripta sunt“ v spotrebiteľských veciach v konkrétnych súvislostiach (teda v závislosti od konkrétnych okolností) ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana práv spotrebiteľa. To znamená, že aj keď účastník rozhodcovského konania, ktorým je spotrebiteľ, nevyužije možnosť spochybniť existenciu alebo platnosť rozhodcovskej zmluvy podľa ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní, je exekučný súd oprávnený a zároveň povinný skúmať existenciu alebo platnosť rozhodcovskej zmluvy a v prípade zisteného nedostatku v tomto smere konštatovať rozpor rozhodcovského rozsudku so zákonom, znamenajúci neúčinnosť, a teda nezáväznosť tohto exekučného titulu.

Takúto interpretáciu označených ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní v spojitosti s § 44 ods. 2 Exekučného poriadku vyžaduje naplnenie príkazu vyplývajúceho z princípu ochrany práv spotrebiteľa, ktorým je odstránenie značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach založených spotrebiteľskou zmluvou ku škode spotrebiteľa. Ochrana spotrebiteľa je predmetom verejného záujmu a je nevyhnutná pre zvýšenie životnej úrovne a kvality života občanov.

Okrem toho tento výklad možno podprieť aj povinnosťou súdu rešpektovať základné právo na spravodlivú súdnu ochranu zaručené článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Toto právo sa zaručuje nielen tomu, kto uplatňuje svoje práva, ale aj tomu, proti komu je uplatňovaný nejaký nárok. V spotrebiteľských veciach je pomerne časté, že všeobecný súd môže prvýkrát poskytnúť spotrebiteľovi z úradnej povinnosti (teda bez akejkoľvek procesnej aktivity spotrebiteľa) účinnú spravodlivú ochranu jeho práv až po podaní návrhu na exekúciu rozhodcovského rozsudku.

V preskúmvanej veci súdy v exekučnom konaní správne konštatovali neprijateľnosť, a tým aj neplatnosť rozhodcovskej doložky z dôvodu, že nebola individuálne dojednaná, a že spôsobovala nevyváženosť v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech povinného. Listiny predložené oprávnenou takýto záver umožňovali. Z úverovej zmluvy uzavretej medzi oprávnenou a povinným vyplýva, že rozhodcovská doložka bola medzi zmluvnými stranami dohodnutá už podpisom zmluvy s odkazom na Obchodné podmienky pre úver. Dovolací súd sa stotožňuje aj s dôvodmi, ktorými súdy v exekučnom konaní odôvodnili nevyváženosť dohodnutej rozhodcovskej doložky.

V tejto súvislosti pre úplnosť treba dodať, že oprávnená mylne v dovolaní tvrdí, že exekučný súd postupoval v rozpore so zákonom, keďže ustanovenie § 53 ods. 4 písm. r/ Občianskeho zákonníka nebolo v čase dojednávania rozhodcovskej doložky účinné. Citované zákonné ustanovenie totiž podáva len príkladný výpočet neprijateľných podmienok uvedených v spotrebiteľských zmluvách. Prijateľnosť podmienok uvedených v spotrebiteľskej zmluve bolo preto možné skúmať aj z iných hľadísk, než v tomto ustanovení výslovne uvedených, najmä z tých, ktoré vyplývali zo Smernice tak, ako tomu bolo v danom prípade.

Správnym rozhodnutím o zamietnutí žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie, preto nebola oprávnenej odňatá možnosť konať pred súdom.

Keďže prípustnosť dovolania oprávnenej nemožno vyvodiť z ustanovení § 239 O.s.p. a neboli zistené ani vady konania v zmysle § 237 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky jej dovolanie odmietol podľa § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p. ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný.

V dovolacom konaní úspešnému povinnému vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti oprávnenej, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1

O.s.p.). Najvyšší súd nepriznal povinnému náhradu trov dovolacieho konania, lebo nepodal návrh na ich priznanie (§ 151 O.s.p.).

Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.